

การศึกษาความเป็นไปได้โครงการศูนย์หนังสือกรุงเทพมหานคร

โดย

นางสาวจุฬาลักษณ์ พฤตวิญญู

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2553

The Feasibility Study of Bangkok Book Center

By

Miss Chulalak Pruetthiwinyoo

The seal of Thammasat University is a large, circular emblem in the background. It features a central five-tiered umbrella (parasol) on a pedestal, surrounded by a wreath. The emblem is encircled by Thai script at the top and the English text 'THAMMASAT UNIVERSITY' at the bottom. There are also decorative floral motifs on the sides.

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Architecture
Department of Architecture
Faculty of Architecture and Planning
Thammasat University

2010

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง

วิทยานิพนธ์

ของ

นางสาวจุฬาลักษณ์ พุดผิวนิญ

เรื่อง

การศึกษาความเป็นไปได้โครงการศูนย์หนังสือกรุงเทพมหานคร

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2553

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ ดร. ทิพย์สุดา จันทร์แจ่มหล้า)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ ดร. พีรต แก้วลาย)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(อาจารย์อุลิตา วงศ์นิรันดร์ ทีปะนาถ)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(คุณริตรวล อร่ามเจริญ)

คณบดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สันตริกซ์ ประเสริฐสุข)

บทคัดย่อ

การอ่านเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในการขยายฐานความรู้ ในยุคแห่งข้อมูลของข่าวสาร และสังคมแห่งการเรียนรู้ จากสถิติการอ่านหนังสือของคนไทยโดยเฉลี่ยเพียงปีละ 2 เล่ม ซึ่งนับว่าต่ำมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างสิงคโปร์ ที่มีสถิติการอ่านหนังสือปีละ 40-50 เล่ม และเวียดนามมีสถิติการอ่านหนังสือถึงปีละ 60 เล่ม ดังนั้นสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย จึงผลักดันการอ่านให้เป็นวาระแห่งชาติ รวมถึงนโยบายของทางกรุงเทพมหานคร ที่มีการผลักดันให้กรุงเทพมหานครเป็นมหานครรักการอ่าน ดังนั้นการมีโครงการศูนย์หนังสือกรุงเทพมหานคร จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการอ่าน โดยทำให้เกิดแหล่งจำหน่ายหนังสือขนาดใหญ่ เป็นสถานที่ที่ทำให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้แก่ผู้ใช้บริการ รวมถึงยังเป็นแหล่งที่สร้างโอกาสให้กับสำนักพิมพ์ และนักเขียนในการนำเสนอผลงานอีกด้วย

การศึกษาความเป็นไปได้โครงการศูนย์หนังสือกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้นทางด้านเศรษฐศาสตร์ การตลาด ทางเทคนิคและการบริหาร และการเงิน ของโครงการศูนย์หนังสือกรุงเทพมหานคร

งานวิจัยนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการ 1) ศึกษาทฤษฎีพื้นฐานการออกแบบศูนย์หนังสือ และการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ โดยการทบทวนวรรณกรรม 2) ศึกษาร้านหนังสือจากกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศ จำนวน 11 กรณีศึกษา 3) สัมภาษณ์ความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจหนังสือ โดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ รวมถึงสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย จำนวน 10 ราย และสัมภาษณ์ความต้องการของผู้ใช้บริการร้านหนังสือโดยการแจกแบบสอบถามจำนวน 425 ราย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำมาสู่การศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้นในการทำโครงการศูนย์หนังสือกรุงเทพมหานคร โดยเป็นโครงการที่รัฐบาลร่วมลงทุนกับเอกชน พื้นที่ที่เหมาะสมคือบริเวณสถานีรถไฟฟ้ามหานคร สายสีส้ม มีพื้นที่ใช้สอยโดยรวมทั้งหมด 12,319 ตารางเมตรงบประมาณในการลงทุนประมาณ 301,038,789 บาท โดยโครงการนี้จะมีการคืนทุนในปีที่ 9 การศึกษาความเป็นไปได้โครงการศูนย์หนังสือกรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้น ซึ่งจะประโยชน์ต่อนักลงทุน และหน่วยงานของรัฐบาล ในการทำโครงการศูนย์หนังสือต่อไป

Abstract

Reading is essential in expanding knowledge in information and learning society. According to the National Statistical office, Thai people read two books per year which is lower than in other countries; for example, a Singaporean reads 40-50 books per year and 60 books per year for a Vietnamese. Thus, the Publishers and Booksellers Association of Thailand pushed reading to be the new Bangkok Metropolitan Authority policy and become one of the national agenda. The Bangkok reading policy aimed at promoting Bangkok as a city of learning and reading. So, the Bangkok Book Center is a place to promote the reading which provides many books, learning activity spaces and supporting publishers and writer to present their books.

This research, "The Feasibility Study of Bangkok Book Center," aims to provide a preliminary study to determine a Bangkok Book Center project's viability. The study includes economic analysis, market study, management and finance of the Bangkok Book Center.

This research has been conducted through; 1) literature reviews on bookstore design criteria and project feasibility study; 2) 11 case studies of large scale bookstores in Bangkok and overseas; 3) interview of 10 investors and questionnaire surveys among 425 customers.

The results lead to primary feasibility study of the Bangkok Book Center. The project should be set up and operated through a Public Private Partnerships (PPPs). The appropriate site is around Mochit BTS Station and the approximate total area is 12,319 square meters. The budget of this project is approximately 301,038,789 Baht with the return in 9 years. The Feasibility Study of Bangkok Book Center is a primary study that will benefit both investors and government sector to develop this project in the near future.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ ได้แก่ อาจารย์ ดร. พีรตร แก้วฉาย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร. ทิพย์สุดา จันทร์แจ่มหล้า และอาจารย์ลลิตา วงศ์นิรันดร์ ทีปะนาถ กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ความรู้ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาการทำวิจัยนี้ รวมถึงคณาจารย์ และเจ้าหน้าที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้ให้ความรู้ และความช่วยเหลือเป็นอย่างดี คุณวิสรพล อร่ามเจริญ นายกสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย ที่ร่วมเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ที่ได้ให้ข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณครอบครัว เพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคน ที่คอยสนับสนุน และเป็นกำลังใจอย่างดีเยี่ยมเสมอมา

จุฬาลักษณ์ พฤตวิญญู

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(1)
กิตติกรรมประกาศ.....	(3)
สารบัญตาราง.....	(7)
สารบัญภาพประกอบ.....	(9)
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	2
1.4 ระเบียบวิธีวิจัย.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	3
1.6 นิยามศัพท์.....	4
2. ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 ประวัติความเป็นมาของธุรกิจหนังสือและประเภทร้านหนังสือ ในประเทศไทย.....	6
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจสำนักพิมพ์ หนังสือเล่ม และสถิติการอ่าน ในประเทศไทย.....	10
2.3 นโยบายของรัฐบาลและกรุงเทพมหานคร.....	35

2.4	แนวความคิดเกี่ยวกับการออกแบบศูนย์หนังสือ.....	38
2.5	แนวความคิดที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์และจัดทำโครงการ.....	40
2.6	กรณีศึกษา.....	42
3.	ระเบียบวิธีวิจัย.....	60
3.1	แนวทางการศึกษา.....	60
3.2	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย.....	61
3.3	เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	63
3.4	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	64
3.5	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
3.6	การแปลผลข้อมูล.....	65
4.	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
4.1	การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์.....	66
4.2	การวิเคราะห์ด้านการตลาด.....	70
4.3	การวิเคราะห์ทางเทคนิคและการบริหาร.....	100
4.4	การวิเคราะห์ทางการเงิน.....	115
5.	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	124
5.1	สรุปผลการวิจัย.....	124
5.2	ข้อเสนอแนะและแนวทางการศึกษาต่อในอนาคต.....	130
6.	บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.....	131
6.1	ภูมิหลังของโครงการ.....	131
6.2	วัตถุประสงค์ของโครงการ.....	132

6.3	ประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการ.....	132
6.4	สรุปผลจากการศึกษาความเป็นไปได้.....	132
6.5	ข้อเสนอแนะ.....	140
	บรรณานุกรม.....	141
	ภาคผนวก	
	ก. แบบสอบถามสำรวจพฤติกรรมและความต้องการของประชาชน.....	147
	ประวัติการศึกษา.....	154

ชำนาญ หอสมุด

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	จำนวนสำนักพิมพ์ และร้านหนังสือในประเทศไทย.....	14
2.2	จำนวนสำนักพิมพ์ จำแนกตามขนาด.....	16
2.3	ยอดจำหน่ายหนังสือ จำแนกตามสำนักพิมพ์	17
2.4	จำนวนหนังสือออกใหม่ของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2551.....	18
2.5	จำนวนยอดขายของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2551.....	19
2.6	จำนวนยอดขายของผู้จัดจำหน่ายต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2551.....	19
2.7	จำนวนหนังสือออกใหม่ที่เข้าสู่ร้านหนังสือ.....	20
2.8	ยอดจำหน่ายหนังสือเทียบกับ GDP.....	22
2.9	สัดส่วนของประชากรต่อร้านหนังสือในประเทศไทย.....	23
2.10	สัดส่วนของประชากรต่อร้านหนังสือในต่างประเทศปี พ.ศ. 2545.....	24
2.11	อัตราการใช้จ่ายเงินซื้อหนังสือ เมื่อเทียบกับรายได้ต่อหัว.....	25
2.12	จำนวน และอัตราการอ่านหนังสือของเด็กเล็กนอกเวลาเรียน จำแนกตามเพศ และภาค พ.ศ. 2551.....	27
2.13	ข้อมูลพื้นฐานกรณีศึกษา.....	55
4.1	จำนวน และร้อยละของ เพศ อายุ ของผู้ตอบแบบสอบถาม	72
4.2	จำนวน และร้อยละของระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	73
4.3	สรุปลักษณะความต้องการของผู้ประกอบการ.....	75
4.4	จำนวน และร้อยละของพฤติกรรมการใช้บริการในร้านหนังสือ ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	78
4.5	จำนวน และร้อยละของช่วงเวลาการใช้บริการในร้านหนังสือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ).....	79
4.6	จำนวน และร้อยละของความถี่การใช้บริการในร้านหนังสือ ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	80
4.7	จำนวน และร้อยละของจำนวนคนและบุคคลในการเข้าใช้บริการร้านหนังสือ....	81
4.8	จำนวน และร้อยละของจำนวนเงินในการซื้อหนังสือ ของผู้ตอบแบบสอบถาม...	82

4.9	ข้อดีของกรณีศึกษาร้านหนังสือ.....	85
4.10	เหตุผลที่เข้าร้านหนังสือ ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	90
4.11	กิจกรรมที่ทำในร้านหนังสือ ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	91
4.12	ประเภทสินค้าที่ซื้อในร้านหนังสือ ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	92
4.13	ความต้องการเกี่ยวกับโครงการศูนย์หนังสือกรุงเทพมหานคร.....	94
4.14	ความต้องการเกี่ยวกับสินค้าในศูนย์หนังสือกรุงเทพมหานคร	95
4.15	ความต้องการทางด้านกายภาพในศูนย์หนังสือกรุงเทพมหานคร.....	96
4.16	ความต้องการทางด้านบริการในศูนย์หนังสือกรุงเทพมหานคร.....	97
4.17	ความต้องการทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในศูนย์หนังสือกรุงเทพมหานคร..	98
4.18	ความต้องการกิจกรรมในศูนย์หนังสือกรุงเทพมหานคร.....	98
4.19	การเลือกสถานที่ตั้งของโครงการศูนย์หนังสือฯ.....	106
4.20	รายละเอียดพื้นที่ใช้งานศูนย์หนังสือกรุงเทพมหานคร.....	108
4.21	ค่าพัฒนาที่ดิน ค่าก่อสร้าง และค่าพัฒนาอื่น ๆ.....	119
4.22	ค่าอุปกรณ์ และการลงทุน	120
4.23	ค่าดำเนินการ.....	121
4.24	ประมาณการรายได้ของโครงการ.....	122
ข.1	รายรับ รายจ่ายของโครงการ.....	152

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
1.1	ขั้นตอนกระบวนการวิจัย.....	5
2.1	โครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหนังสือเล่ม.....	11
2.2	การจัดจำหน่ายหนังสือเล่ม.....	12
2.3	จำนวนสำนักพิมพ์ และร้านหนังสือในประเทศไทย.....	15
2.4	จำนวนหนังสือออกใหม่ที่เข้าสู่ร้านหนังสือ.....	21
2.5	ยอดจำหน่ายหนังสือเทียบกับ GDP.....	22
2.6	เวลาที่ใช้อ่านหนังสือนอกเวลาเรียนเฉลี่ยต่อวันของเด็กเล็ก จำแนกตามเพศ และภาค พ.ศ. 2551.....	28
2.7	ร้อยละของเด็กเล็กที่อ่านหนังสือ จำแนกตามค่าใช้จ่ายสำหรับ ซื้อหนังสือให้เด็กเล็กเฉลี่ยต่อเดือน พ.ศ. 2551.....	29
2.8	ร้อยละของเด็กเล็กที่อ่านหนังสือ จำแนกตามค่าใช้จ่ายสำหรับ ซื้อหนังสือให้เด็กเล็กเฉลี่ยต่อเดือน และภาค พ.ศ. 2551.....	30
2.9	อัตราการอ่านหนังสือนอกเวลาเรียน หรือนอกเวลาทำงานของประชากร อายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป จำแนกตามเพศ พ.ศ. 2546-2551.....	31
2.10	อัตราการอ่านหนังสือนอกเวลาเรียนหรือนอกเวลาทำงานของประชากร อายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป จำแนกตามกลุ่มวัย พ.ศ. 2546-2551.....	32
2.11	เวลาที่ใช้อ่านหนังสือนอกเวลาเรียน หรือนอกเวลาทำงาน เฉลี่ยต่อวัน จำแนกตามกลุ่มวัย พ.ศ.2551.....	33
2.12	ร้อยละของประชากรอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปที่อ่านหนังสือนอกเวลาเรียน หรือนอกเวลาทำงาน จำแนกตามค่าใช้จ่ายในการอ่านหนังสือ เขตการปกครอง และภาค พ.ศ. 2551.....	34
2.13	โครงสร้างการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ.....	41
2.14	บรรยากาศภายในศูนย์หนังสือจุฬาฯ สาขาสยามสแควร์.....	43
2.15	บรรยากาศภายในปั๊มน้ำมัน สาขาเซ็นทรัลเวิลด์.....	44
2.16	บรรยากาศภายในคิโนะคุนิยะ สาขาสยามพารากอน.....	45
2.17	บรรยากาศภายใน TBT.....	47

2.18	อาคารและบรรยากาศในจัตุรัสจามจุรี.....	48
2.19	อาคารและบรรยากาศภายใน Eslite Bookstore.....	49
2.20	อาคารและบรรยากาศภายใน The American Book Center.....	50
2.21	บรรยากาศภายใน The University of Minnesota Bookstore	51
2.22	บรรยากาศภายใน Hungendubel.....	52
2.23	บรรยากาศภายใน Shenzhen Book City.....	53
2.24	อาคารและบรรยากาศภายใน Gramedia.....	54
3.1	แนวคิดและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	60
4.1	แผนที่ทางอากาศบริเวณอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ.....	102
4.2	แผนที่ทางอากาศบริเวณรถไฟฟ้าบีทีเอส สถานีหมอชิต.....	103
4.3	แผนที่ทางอากาศบริเวณศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์.....	104
4.4	แผนที่ทางอากาศบริเวณศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย	105
4.5	โครงสร้างขององค์กรตามหน้าที่.....	112
6.1	ความเป็นมาในการเกิดโครงการศูนย์หนังสือฯ	131

จ่าหน้าปกหอสมุด